

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3265/2021. (VII. 7.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 436. § (1) bekezdésének alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2.Sz.855/2019/3. számú végzése és a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 5.Bpkf.1482/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A saját ügyében személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz előzményei – a támadott bírósági határozatokban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalhatók össze.
- [3] Az indítványozó 2007. november 5. napján a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) alapján előre kitervelten, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette és más bűncselekmény miatt kiszabott (18 év) szabadságvesztését töltötte a Szegedi Fegyház és Börtönben az alkotmányjogi panasa benyújtásakor. A fegyház fokozatban letöltendő büntetését az indítványozó kérelmére eljáró büntetés-végrehajtási bíró 2018. november 20. napján eggyel enyhébb, börtön fokozatban történő végrehajtásra változtatta meg. Az indítványozó ezt követően 6 hónap elteltével újabb kérelmet nyújtott be, fogház fokozatba történő áthelyezés miatt, valamint ezzel együtt kérte a feltételes szabadságra bocsátását is.
- [4] Az ügyben első fokon eljáró Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2.Sz.855/2019/3. számú végzésével az indítványozó újabb enyhébb végrehajtási fokozatba történő helyezését mellőzte. A döntés indoklásában kitért arra a bíróság, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 436. § (1) bekezdésében foglalt időbeli hatály alapján a régi Btk. idején kiszabott büntetések esetében a további bekezdésekben meghatározott kivételeken kívül a jelenleg hatályos Bv. tv.-t kell alkalmazni. Ezen kivételek a fokozatváltás intézményét nem érintik, ennek fényében – a hatályos törvény alkalmazása szerint – a Bv. tv. 115. § (1) bekezdéséből az állapítható meg, hogy eggyel enyhébb fokozat az alapítéletben meghatározotthoz képest rendelhető el, tehát az egyszer már engedélyezett fokozatváltáson túl újabbnak nincs jogi alapja.
- [5] 1.2. Az elsőfokú végzéssel szemben az indítványozó jelentett be fellebbezést. A fellebbezés folytán másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.1482/2019/2. számú végzésében megállapította, hogy a fellebbezés nem alapos és az elsőfokú döntést helybenhagyta. Megerősítette az elsőfokú bíróság azon megállapítását is, miszerint a Bv. tv. 115. § (1) bekezdésének értelmezéséből egyértelműen az következik, hogy az eggyel enyhébb fokozat elrendelésére egy alkalommal kerülhet sor, amely már az indítványozó vonatkozásában korábban megtörtént, így további enyhítésre nincs törvényi lehetőség.
- [6] 2. Ezt követően fordult alkotmányjogi panasszal az indítványozó az Alkotmánybírósághoz, amelyben kifejtette, hogy a Bv. tv. 436. § (1) bekezdése, a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2.Sz.855/2019/3. számú végzése és a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 5.Bpkf.1482/2019/2. számú végzése sérti

az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményéből eredeztethető visszaható hatály tilalmát, az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglalt szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogot, valamint az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésében rögzített, a szabadságmegvonás feltételeire vonatkozó konkrét szabályokat.

- [7] 2.1. Az indítványozó a sérelmezett bírósági döntések és a Bv. tv. 436. § (1) bekezdésének alaptörvény-ellenességét elsősorban abban látta, hogy az a jogállamiságot garantáló és a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát kimondó Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését sérti, miután nem biztosítja az előreláthatóságot és a kiszámíthatóságot. Az indítványozó előadása szerint az Alaptörvényből és az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatából is kitűnik, hogy bármely okból súlyosabb elbírálást eredményező visszaható hatályú törvény és annak alkalmazása alaptörvény-ellenes.
- [8] Kifejtette az indítványozó, hogy álláspontja alapján a Bv. tv. 436. § (1) bekezdése rögzíti a jelenleg hatályos törvény időbeli hatályát, amelynek tartalma szerint a régi Btk. hatálya alatt kiszabott büntetésekre is bizonyos kivételekkel a hatályos Bv. tv.-t kell alkalmazni.
- [9] Véleménye szerint ez a visszaható hatály tilalmába ütközik, ugyanis „az új törvény magyarázatában benne van” – a régi Btk.-val és annak magyarázatával ellentétben – hogy a fokozatváltást csak egyszer lehet engedélyezni, így az hátrányosan érinti. Erre tekintettel példálózott azzal, hogy a régi Btk. hatálya alatt kialakult bírói gyakorlatban is található többszöri fokozatváltás ugyanazon fogvatartott ügyében.
- [10] Ezzel kapcsolatosan hivatkozott az Alkotmánybíróság 42/1993. (VI. 30.) AB határozatára, amelyben kifejtésre került, hogy a jogállamiságból eredeztethető jogbiztonság elve nem csupán a konkrét büntetési nemre vagy annak mértékére vonatkozik, hanem a felelősségre vonás szabályainak összességére.
- [11] 2.2. Az indítványozó ezen felül az Alaptörvény IV. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt személyes szabadsághoz való jogát is sérelmesnek találta arra tekintettel, hogy az Alaptörvényt sértő jogszabályhely alkalmazásával az eljáró bíróságok alaptörvényt sértő végzéseket hoztak azzal, hogy csupán a hivatkozott jogszabályok alkalmazása miatt mellőzték az enyhébb végrehajtási fokozatba történő áthelyezést, ezáltal a feltételes szabadlábra bocsátás lehetőségétől is elesett.

II.

- [12] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.”

- [13] 2. A Bv. tv. érintett rendelkezései:

„115. § (1) A szabadságvesztés végrehajtására eggyel enyhébb fokozat akkor jelölhető ki, ha – különösen az elítélt személyiségére, előéletére, egészségi állapotára, a szabadságvesztés során tanúsított magatartására, az elkövetett bűncselekményre, a szabadságvesztés tartamára, a társadalomba való beilleszkedési készségére tekintettel – a büntetés célja a szabadságvesztés enyhébb fokozatban történő végrehajtásával is elérhető.”

„436. § (1) A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1978. évi IV. törvény) alkalmazásával kiszabott büntetések és alkalmazott intézkedések végrehajtása során a (2)–(9) bekezdésben foglalt eltérésekkel e törvény rendelkezései szerint kell végrehajtani.”

[14] 3. A régi Btk. érintett rendelkezése:

„46. § (1) A bíróság a büntetés végrehajtása alatt a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló törvényben meghatározottak szerint rendelkezhet arról, hogy a büntetés hátralevő részét eggyel szigorúbb vagy eggyel enyhébb fokozatban kell végrehajtani.”

III.

- [15] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [16] A befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [17] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőn belül terjesztette elő.
- [18] Az Alkotmánybíróság – a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek vizsgálata során – a következő megállapításra jutott.
- [19] Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján kezdeményezte a Szegedi Törvényszék Bv. Csoportja 2.Szv.855/2019/3. számú, valamint a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.1482/2019/2. számú azon végzéseit alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, amelyekben az eljáró bíróságok a Bv. tv. kifogásolt szabályát alkalmazták. Az alkotmányjogi panasz azonban a bírói végzések alaptörvény-ellenessége tekintetében is csupán a Bv. tv. támadott rendelkezésének alaptörvény-ellenességére és az – indítványozó álláspontja szerint téves – bírói törvényértelmezés hibáira hivatkozik, a panasz alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem tartalmaz. Ebből következően az alkotmányjogi panasz ezen része nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak, mert a bírói döntés alaptörvény-ellenessége tekintetében különálló indokolást nem ad elő {hasonlóan lásd: 3145/2013. (VII. 16.) AB határozat, Indokolás [24]}. Az Alkotmánybíróság ezen okokból az alkotmányjogi panaszra a bírói döntés megsemmisítésére irányuló részét az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [20] 2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszra az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján történő vizsgálata eredményeként az alábbiakat állapította meg.
- [21] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítvány Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti része – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában – a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [22] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (1) és (2) bekezdése tekintetében nem fejtett ki alkotmányjogilag értékelhető indokolást. Erre figyelemmel az alkotmányjogi panasz – az említett alaptörvényi rendelkezés tekintetében – érdemi elbírálásra nem alkalmas.
- [23] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában – Abtv. 26. § (1) bekezdésében, valamint az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e. Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben elítéltként a saját végrehajtási fokozatának megváltoztatását kérte. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott végzéssel szemben további jogorvoslati lehetőség nincs biztosítva.
- [24] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi gyakorlatát, amely szerint a jogállamiság elve önmagában nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani {lásd 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 23/2016. (XII. 12.) AB határozat Indokolás [72]; 3306/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [43]}. Az indítványozó a visszaható hatályú jogalkalmazásra hivatkozott, ami alapján alkotmányjogi panaszt be lehet nyújtani.

- [25] 4. Az Abtv. 29. §-a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [26] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmányjogi panaszban a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás sérelmével összefüggésben állított alapjogi sérelmek a bírói döntést érdemben befolyásolhatták, ugyanis az eljáró bíróságok a hatályban lévő Bv. tv. 436. § (1) bekezdése alapján nem az indítványozóra kiszabott büntetése idején hatályban lévő törvényt, hanem egy újabb – az indítványozó szerint – számára hátrányosabb jogszabályt alkalmaztak, ami felveti a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kételyét.
- [27] 5. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a panasz ezen részét – a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján érdemben bírálta el.

IV.

- [28] Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [29] 1. Az indítványozó álláspontja szerint a régi Btk. 46. §-ban szabályozott fokozatváltás és a hatályos Bv. tv. vonatkozó rendelkezései eltérnek egymástól. Míg a korábbi szabályozás törvényt magyarázata nem, addig az új Bv. tv. magyarázata kiköti, hogy a fokozatváltás a fogvatartott esetében csak egy alkalommal lehetséges. Az indítványozó szerint tehát az, hogy jelen ügyre az új törvényt kell alkalmazni, számára hátrányosabb.
- [30] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság felvázolja az ügyben releváns, visszaható hatállyal kapcsolatban gyakorlatát.
- [31] 2. A jogállamiság klauzulából kiolvasható jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság következetes felfogása szerint azt jelenti, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek és a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65–66; újabb gyakorlatból: 38/2012. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [84] és 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]}. A jogbiztonság teremti meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}. „A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.” {Megerősítette például: 3137/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [52]}
- [32] Ezen követelmény érvényesülése az indítványozó esetében az alábbiakra tekintettel volt vizsgálható. Az indítványozó az alapítéttel elbírált cselekményét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatálybalépése, azaz 2013. július 1. előtt követte el.
- [33] 2.1. Büntetőjogi tárgyú döntéseiben az Alkotmánybíróság következetesen hangsúlyozza, hogy a büntetési rendszer kialakításánál a törvényhozó szabadsága széles körben érvényesül. A terheltek bizonyos csoportjainak eltérő kezelése, súlyosabb megbüntetésük elvi lehetőségének a biztosítása vagy számukra kedvezmények nyújtása a büntetőpolitika körébe tartozó kérdés. Irányadónak tekinti jelen esetben az Alkotmánybíróság azt a korábbi álláspontját is, amely szerint „[a] büntetés-kiszabásnak a büntető törvényben meghatározott szabályai minden esetben egy adott büntetőpolitika normatív megtestesülését jelentik” [13/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 85, 90]. „Az Alkotmánybíróságnak nincs jogosítványa a büntetőpolitika által megfogalmazott szükségletek, követelmények és célok helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról határozattal dönteni. Az Alkotmánybíróság csak a normában testet öltött politikai döntés alkotmányosságáról vagy alkotmányellenességéről határozhat. Ezt viszont olyan alkotmányossági vizsgálat keretében cselekszi, amelynek során figyelemmel van nemcsak az Alaptörvény textusára, hanem annak normatív és intézményes összefüggéseire, és ugyanígy tekintettel van a Btk. rendelkezéseire és intézményeinek koherenciájára. Az Alkotmánybíróságnak tehát arra van jogosítványa, hogy a büntetőpolitika alkotmányos korlátait állapítsa meg, de ne a politika tartalmáról döntsön, ennek során pedig különös tekintettel legyen az alapjogok védelmére.”

nek alkotmányos büntetőjogi garanciáira.” {1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 573, 574; lásd még: 23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [33]}

- [34] 2.2. A konkrét esetben az indítványozó alkotmányossági kifogásait az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelményrendszerébe tartozó kiszámíthatóság garanciájára és a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmára alapította.
- [35] Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság jelen ügyben is figyelemmel volt az Alaptörvény negyedik módosítására (2013. március 25.), valamint a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatában a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontokra. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének értelmezésekor – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével fennálló tartalmi egyezés, az Alaptörvény egészét illető kontextuális megfelelés és az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele alapján – a 31/2015. (XI. 18.) AB határozatban az Alkotmánybíróság irányadónak tekintette a jogbiztonság követelményével kapcsolatos korábbi megállapításait (Indokolás [46]), azok alkalmazásának a jelen ügyben sem látta akadályát.
- [36] 2.3. Az alapul fekvő alkotmányossági probléma tekintetében az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének relációjában az Alkotmánybíróság az alábbi kérdéseket vizsgálta. Elsőként azt értékelte, hogy a Bv. tv. 436. § (1) bekezdése a korábbi szabályozáshoz képest, az érintett jogalanyokra nézve szigorúbbnak, a jogalanyok helyzetét elnehezítő tartalmúnak minősül-e. Másodsorban pedig arról foglalt állást, hogy a Bv. tv. 436. § (1) bekezdése ellentétes-e a visszaható hatály tilalmából fakadó azon – az Alkotmánybíróság gyakorlatában is következetesen érvényesülő – követelménnyel, miszerint valamely jogszabály hatálybaléptetése főszabály szerint nem történhet visszamenőlegesen, és a jogszabály rendelkezései nem alkalmazhatók a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött tényekre és jogviszonyokra erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján sem. Végül, figyelemmel az előbbi megállapítások tartalmára, arról döntött az Alkotmánybíróság, hogy a szabályozás összhangban áll-e az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelménnyel.
- [37] A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.
- [38] Az Alkotmánybíróság szerint valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell {57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324–325; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]}. Ez utóbbi esetben a szabály a hatálybalépését megelőző eseményhez, tényhez fűz új, a korábban hatályos szabályhoz képest eltérő jogkövetkezményt, aminek következtében felmerülhet a visszaható hatály sérelme. Visszaható hatályról van szó továbbá akkor is, ha az új szabály a hatálybalépését megelőzően keletkezett, annak időpontjában fennálló tényállás jogkövetkezményét a régítől eltérően határozza meg. A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelményét, valamint a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét deklarálja törvényi szinten a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) is a 15. § (1) bekezdésében. Ennek értelmében „[a] jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően a) keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint b) megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni”.
- [39] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előadta érveinek alátámasztásaként, hogy korábban a Pécsi Ítéltáblán már született olyan ítélet, amelyben „az úgynevezett kettős minősítés” alapján a régi Btk. hatálya idején kiszabott fegyházbüntetést előbb börtön fokozatra, majd fokház fokozatra változtatták át, valamint az enyhébb fokozat mellett a feltételes szabadságra bocsátás időpontja is az egyén számára kedvezőbben módosult. Az indítványozó az ítélet számát és azzal kapcsolatban semmi konkrétumot nem említett a döntés beazonosítása érdekében. Véleménye szerint ugyanakkor ez alapján amennyiben a régi Btk.-t és az ahhoz kapcsolódó a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet (a továbbiakban: Bv. tvr.) alkalmazták volna az ügyében és nem a Bv. tv. hatályos szabályozása alapján jártak volna el, előtte sem lett volna elzárva a többszöri fokozatváltás és a feltételes szabadságra bocsátás korábbi időpontjának engedélyezése.

- [40] 3.1. A Bv. tv. 436. § (1) bekezdését a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) iktatta be a Bv. tv.-be. Az új szabályozás 2017. január 1-jén lépett hatályba. A jelen törvényhely a régi Btk. alapján kiszabott büntetések és alkalmazott intézkedések végrehajtásához kapcsol átmeneti rendelkezéseket és kimondja, hogy e törvényt kell alkalmazni a következő bekezdésekben foglalt kivételes eseteken kívül, azokban ugyanis a régi Btk. rendelkezései alapján kell eljárni.
- [41] Az indítványozó azt sérelmezte, hogy ez számára hátrányos, ugyanis a kivételek között nem szerepel a fokozatváltás intézménye, így arra tehát a hatályos Bv. tv. rendelkezéseit kell alkalmazni. E körben utalt arra az indítványozó, hogy a Bv. tv. fokozatváltásra vonatkozó 115. §-ának a törvényt magyarázata úgy rendelkezik, hogy az egy alkalommal történhet meg a fogvatartás során.
- [42] Az Alkotmánybíróság megállapította ennek kapcsán, hogy fokozatváltást a régi Btk.-ban a 46. § szabályozta amely (hasonlóan a hatályos törvényhez) úgy fogalmaz ott, hogy a bíróság a Bv. tv. 28/A. § meghatározottak szerint rendelkezhet arról, hogy a büntetés hátralevő részét eggyel szigorúbb vagy eggyel enyhébb fokozatban kell végrehajtani. Sem a hatályos, sem a régi Btk. és a vonatkozó jogszabályok szövege és jogalkotói indoklása sem foglal állást arról, hogy hány alkalommal történhet fokozatváltás egy fogvatartott esetében. Eltérően ettől ugyanakkor a hatályos törvényhelyhez (Bv. tv. 115. § bekezdéséhez) kapcsolódó kommentár kifejezetten utal arra, hogy az elítélt csak egyszer válthat fokozatot.
- [43] 3.2. A Btk. 35. § (1) bekezdése szerint, ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, annak végrehajtását fegyházban, börtönben vagy fegyházban rendeli végrehajtani. A Btk. 35. § (2) bekezdése értelmében a büntetés kiszabásánál irányadó körülményekre tekintettel a törvényben meghatározottnál eggyel enyhébb vagy eggyel szigorúbb végrehajtási fokozat határozható meg.
- [44] A jogalkotó a társadalom védelme, egyes kiemelt törvényi tényállások, a visszaesés stb. szempontjainak figyelembe vétele érdekében a Btk.-ban előre meghatározza, hogy a szabadságvesztést milyen végrehajtási fokozatban kell végrehajtani. Ezzel „[a] jelenlegi rendszer – hívják fel a figyelmet annak kritikussai – az ítélet kimondásakor olyan helyzetbe kényszeríti a bíróságot, hogy sokszor hosszú évekre előre meghatározza az elítélt körülményeit, amelyeket nem láthat előre, illetve nem tudhatja, hogy az elítélt személyisége milyen változásokon megy keresztül. A büntetés-végrehajtási törvény feladata a korlátozások és kedvezmények meghatározása. A korlátozások és kedvezmények alapjogokat nem érinthetnek, kizárólag csak biztonsági és kezelési szempontok érvényesíthetők. Az elítélt »börtönkarrierjét«, perspektíváit, alkalmazkodásának lehetőségeit előre beszűkíti az a körülmény, hogy a legjobb esetekben is csak egyszer válthat fokozatot.” [Dr. Csordás Sándor, Csóti András, Garami Lajos, Dr. Müller Anikó: Szabadságvesztés végrehajtási fokozatok nélkül? (Gondolatok az új Btk. kodifikációjához), Büntetőjogi Kodifikáció 2001/2. szám, 25–32. oldal, In.: Kommentár a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényhez. Szerkesztette: Juhász Zsuzsanna]
- [45] 4. Az Alkotmánybíróság utal korábbi gyakorlatára, miszerint az enyhébb végrehajtási fokozat kijelöléséhez, csakúgy, mint az azt befolyásoló feltételes szabadságra bocsátás megítéléséhez az elítélteknek nincs alanyi joga. A büntetés-végrehajtási kedvezmények nem járnak automatikusan, megengedésük a szükséges időtartam lejáratán kívül egyrészt törvényben előírt számos más objektív feltétel teljesüléséhez kötött, másrészt pedig mindig az elítélt személyi körülményeit értékelő diszkrecionális bírói mérlegelés eredménye [3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [34]].
- [46] Ezt a gyakorlatot támasztja alá az a tény is, hogy a Bv. tv. vonatkozó jogértelmezése alapján kizárólag olyan fogvatartottak esetében alkalmazható, akiknek a büntetése végrehajtása a sérelmezett új törvényhely hatálybalépésekor is folyamatos volt. Így az nem érinti a már megállapított büntetőjogi felelősséget és magát a büntetést sem súlyosbítja vagy módosítja, tehát a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát nem sérti.
- [47] Az indítványozó fogvatartásának végrehajtása során fegyház fokozatból börtön fokozatba került, így egy alkalommal részesült is a fokozatváltás kedvezményében. Azt, hogy ezt a kedvezményt a jogszabályhoz tartozó kommentár szerint egyszer veheti igénybe az elítélt, valamint az eljáró bíróság sem engedélyezte még egy alkalommal, nem vet fel alaptörvény-ellenességet, különös tekintettel arra, hogy a fokozatváltás feltételes kedvezmény, tehát egy olyan lehetőség, amely az Alaptörvényből nem levezethető, így annak elmaradása esetén sem merülnének fel alkotmányos aggályok. Az ilyen és ehhez hasonló kedvezmények lehetőségének beiktatása a jogrendszerbe a jogalkotó feladata és egyúttal diszkrecionális lehetősége is, az az Alaptörvényből tehát

automatikusan nem következnek. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz eljárásban a norma méltányosságát nem ítélni meg, hanem kizárólag arról foglalhat állást, hogy a norma megfelel-e az Alaptörvény és a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek által megkívánt követelményeknek. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: jelen ügyben az indítványozó által a korábbi joggyakorlat vonatkozásában előadottak jelen vizsgálat szempontjából nem relevánsak, ugyanis a fokozatváltásra vonatkozó szabályozást – kedvezmény szabály lévén – a jogalkotó bármikor megváltoztathatja, adott esetben szigorúbb feltételeket is szabhat azzal kapcsolatosan, vagy akár ki is zárhatja.

- [48] A kifogásolt törvényhely a fentiekben részletesen bemutatott szempontok alapján e követelményeknek megfelel {hasonlóan lásd: 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [44]}.
- [49] Ezen felül az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy sem a korábbi szabályozás és annak jogalkotói indokolása, sem a hatályos szövegezés és annak jogalkotói indokolása nem rendelkezik arról, hogy a fokozatváltást hány alkalommal lehet engedélyezni, csupán az új törvényhelyhez fűzött kommentár tesz róla említést. A törvényhely teleologikus bírói értelmezésének eredménye a fokozatváltás egyszeri engedélyezése.
- [50] Ennek fényében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott jogszabályhely, a Bv. tv. 436. § (1) bekezdése nem ütközik a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába. Az indítványozó a támadott jogszabályhelyet egyébként sem kifogásolhatja eredményesen azon az alapon, hogy az ügyében a későbbi, és véleménye szerint szigorúbb fokozatváltási szabályok (mint kedvezmény szabályok) alkalmazását írta elő a jogalkotó, mert a jogalkotónak alkotmányos lehetősége van arra, hogy adott esetben az általa nyújtott kedvezményt szigorítsa.
- [51] Így – a visszaható hatályú jogalkalmazás tekintetében a fokozatváltás vonatkozásában, – az indítványozó nem alapíthat alanyi jogot a megelőző időszakban hatályban volt és a véleménye szerint kevésbé szigorú szabályozás alkalmazására.
- [52] 5. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2021. június 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1754/2019.

